

Lietuvos slaugos specialistų organizacijos komentaras apie reformas ir Pasaulio sveikatos organizacijos ekspertų vizitą Lietuvoje

Aušra Volodkaitė

Lietuvos slaugos specialistų organizacija

Rugsėjo 1 d. Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) atstovai Sveikatos apsaugos ministerijai (SAM) ir socialiniams partneriams pristatė vizito Lietuvoje metu atlikto tyrimo išvadas apie Lietuvoje planuojamus pokyčius sveikatos apsaugos srityje. Prieš tai atstovai aktyviai susitikinėjo ir bendravo su socialiniais partneriais, diskutavo apie aktualias sveikatos sektoriaus problemas, specialistų lūkesčius ir pokyčių poreikį.

Lietuvos slaugos specialistų organizacija (LSSO) nuolat domisi ir susipažįsta su sveikatos sistemos reformų planais, dalijasi informacija su organizacijos nariais apie reformų įgyvendinimą bei galimą jų įtaką slaugytojams ir jų darbo sąlygoms.

Pastaruoju metu dalyvavome SAM inicijuotuose susitikimuose, kuriuose atstovai pristatydavo reformų planus ir jų įgyvendinimo būdus, tačiau ši informacija ne visada pasiekia tiesiogiai dirbančius darbuotojus. Dažnai susidurdavome su slaugytojų nežinia, neatsakytais klausimais, gandais, neišgirstais lūkesčiais. Iš slaugytojų bendruomenės sulaukėme daug skambučių, užklausų, kaip konkrečiai reformos palies asmens sveikatos priežiūros įstaigas (ASPI), kuriose dirba slaugytojai, kokie pokyčiai numatyti, kaip bus įgyvendinamos reformos, ar yra grėsmė, kad bus uždaromos ASPI ir slaugytojai neteks darbo, turės vykti į darbą kituose regiono miestuose, ar nepablogės darbo sąlygos.

Todėl kvietėme SAM specialistus į LSSO posėdį pristatyti reformų tikslus ir planus slaugytojams, atsakyti į iš regionų susirinkusių slaugytojų – LSSO lyderių – klausimus.

LSSO supranta, kad sveikatos sistemoje reikalingi pokyčiai: būtina didinti sveikatos paslaugų prieinamumą pacientams, gerinti valdyseną, didinti specialistų įgalinimą.

Jau seniai kalbame apie nuolat didėjančią slaugos paslaugų poreikį dėl senstančios visuomenės, ilgėjančios gyvenimo trukmės, lėtinių ligų naštos. Slaugytojai, įgiję puikų išsilavinimą, žinias ir kompetencijas, gali reikšmingai prisidėti prie gyventojų sveikatos gerinimo, tačiau tam reikia tinkamų darbo sąlygų, darbo organizavimo, pakankamo specialistų skaičiaus, savarankiškumo, gebėjimo dirbti komandoje su kitais kolegomis.

SAM planuojamos reformos numato pirminės sveikatos priežiūros paslaugų plėtrą ambulatorinėje grandyje, nustatyta šeimos gydytojo komandos sudėtis ir joje privalomas specialistų skaičius, komandoje siekiama įdarbinti daugiau slaugytojų, plačiau taikyti jų gebėjimus. Taip pat didinamos slaugos paslaugų namuose apimtys ir prieinamumas, paliatyviosios slaugos paslaugos. Įteisinamos savarankiškos slaugytojų paslaugos pagal jų kompetenciją.

Labai seniai siekėme tokių pokyčių ir galimybių slaugytojams dirbti savarankiškai, taikyti gebėjimus, parodyti, kad jie yra visateisiai komandos nariai. Pacientai taip pat teigiamai vertina galimybes sulaukti daugiau slaugos paslaugų namuose, savo įprastoje aplinkoje.

Kiek daugiau nerimo slaugytojams kelia planuojamas įstaigų, skyrių uždarymas regionuose. Čia reikalinga aktyvi informacijos sklaida, komunikacija su darbuotojų atstovais, savivaldos institucijomis, SAM atstovais, kad būtų daugiau aiškumo ir konkretumo, kaip pokyčiai palies sveikatos darbuotojus.

Taip pat išvelgiame ir problemų bei iššūkių, su kuriais tenka vis akivaizdžiau susidurti. Neramina tendencija, kad Lietuvoje kasmet vis labiau trūksta slaugytojų, jauni specialistai neateina dirbti į mūsų šalies ASPI,

nors slaugos studijas kasmet baigia nauji specialistai, tačiau ne visi jie įsidarbina ASPĮ, kai kas ieško galimybių kituose sektoriuose ar užsienio šalyse. Netolygus specialistų pasiskirstymas rajonuose, regionuose kelia iššūkių mažesnėms, nutolusioms nuo didžiųjų miestų įstaigoms rasti pakankamai darbuotojų.

Riboti žmogiškieji išteklių kelia nerimą, nes mažėjantis slaugytojų skaičius neleidžia suformuoti šeimos gydytojo komandos.

Daugiau paslaugų reikalauja perkėlimas iš stacionarų į ambulatorinę grandį, jau dabar įstaigoms tenka ieškoti būdų, kaip pritraukti daugiau darbuotojų. To neįmanoma padaryti esant ribotam finansavimui, nes slaugytojams ir kitiems specialistams reikia mokėti patrauklius, darbo sudėtingumą atitinkančius darbo užmokesčius, nustatyti adekvačius darbo krūvių normatyvus, o ne tik rekomenduojamus, susitelkti į tinkamų darbo sąlygų užtikrinimą.

LSSO atstovai bendravo su PSO ekspertais jų apsilankymo Lietuvoje metu. Aptarti SAM inicijuoti sveikatos sistemos reformų planai ir slaugytojų lūkesčiai, ypač daug dėmesio skirta diskusijai apie slaugytojų trūkumo problemą Lietuvoje, galimybes plėsti slaugytojo vaidmenį, viltis pritraukti daugiau jaunų slaugytojų į slaugos studijas bei darbo rinką, į poreikio didinti išplėstinės praktikos slaugytojų skaičių ir jų kompetencijų taikymą gyventojų sveikatai gerinti. Diskutuota apie kvalifikacijos tobulinimo galimybes, ugdant specialistų gebėjimus dirbti komandoje.

Profesionalių ekspertų grupė objektyviai įvertino mūsų šalies slaugytojų problemas ir iššūkius. Apibendrinančioje diskusijoje PSO ekspertai akcentavo, kad šalyje būtina vykdyti nuoseklią žmogiškųjų išteklių planavimo politiką, į diskusijas ir sprendimų priėmimą įtraukti profesijai atstovaujančių specialistų atstovus, nuolat peržiūrėti ir atnaujinti planus pagal rinkos situaciją. Diskusijoje didesnio slaugytojų įgalinimo klausimais akcentuota, kad slaugytojų didesnę įgalinimą padeda užtikrinti profesinės autonomijos didinimas, komandinis darbas, kolegiškas požiūris į slaugytojus, pagarba profesijai ir darbuotojų vertinimas. Platesnis slaugytojų kompetencijų taikymas ir įgalinimas gali ypač prisidėti prie gyventojų sveikatos gerinimo, pvz., prevencinių programų įgyvendinimo, pacientų mokymo ir informavimo srityse.

Išlieka svarbus klausimas, kaip pritraukti daugiau studentų į slaugos studijas, parengti daugiau slaugytojų, taip kompensuojant esamą ir kasmet didėjančią specialistų trūkumą šalyje. Taip pat svarbu siekti išlaikyti slaugytojus mūsų šalies darbo rinkoje, užtikrinant jiems tinkamas darbo sąlygas ir profesijos patrauklumą. Būtina rasti priemonių pritraukti slaugytojus į regionus ir nutolusias nuo didmiesčių vietas bei tinkamai taikyti kompetencijas, numatant specialistų komandos funkcijas ir užduotis, įvertinant turimas ir reikalingas tobulinti kompetencijas, stengtis taikyti visas specialistų įgytas žinias bei gebėjimus.